

Utrikesdepartementet

Den femte rapporten på Sveriges nationella handlingsplan för genomförande av FN:s säkerhetsrådsresolutioner om kvinnor, fred och säkerhet 2016–2020

Introduktion

Ansvariga myndigheter och departement

Följande rapport är en sammanställning av elva statliga myndigheters rapporter om genomförande av Sveriges nationella handlingsplan för FN:s säkerhetsrådsresolutioner om kvinnor, fred och säkerhet (hädanefter handlingsplanen för kvinnor, fred och säkerhet eller bara handlingsplanen): Domstolsverket, Folke Bernadotteakademien (FBA), Försvarshögskolan, Försvarsmakten, Kriminalvården, Kustbevakningen, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Polismyndigheten, Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida), Totalförsvarets Forskningsinstitut (FOI) och Åklagarmyndigheten. Även Utrikesdepartementet (UD), Försvarsdepartementet, Justitiedepartementet, Sveriges representationer i Bryssel, Genève, New York och Strasbourg samt Sveriges OSSE-delegation i Wien och Sveriges delegation vid Nato har ett ansvar för att bidra till att handlingsplanen genomförs, bland annat genom arbete inom EU, Europarådet, FN, Nato och OSSE.

Åtterrapporeringen är gjord på handlingsplanen för perioden 2016–2020 som förlängts till att gälla för 2021. Det som redovisas är verksamhet som påbörjats eller pågått under perioden 1 januari t.o.m. 31 december 2021.

Omfattning

Rapporten har sammanställts av FBA på uppdrag av UD och bygger på de enskilda rapporter som myndigheterna rapporterat till UD avseende arbetet

med kvinnor, fred och säkerhet under 2021. UD, utlandsmyndigheterna och Sida rapporterar främst på arbetet som är kopplat till Sveriges fokusländer¹ i handlingsplanen eller inom ramen för två regionala och sex tematiskt relevanta globala strategier som Sverige arbetar med.

Urval och metod

Den myndighetsgemensamma rapporten bygger på text från myndigheternas enskilda rapportering i syfte att ge en kort översikt med exempel på vad som har gjorts och uppnåtts inom handlingsplanens tematiska prioriteringar. Fokus har varit att synliggöra alla myndigheter där de har redovisat resultat, för att på så vis ge en så bred bild av arbetet som möjligt. Detta betyder emellertid att rapporten varken är heltäckande eller proportionerlig i relation till myndigheternas redovisade verksamhetsvolym. Detta gäller framför allt Sidas omfattande verksamhet. Den gemensamma rapporten kompletteras därför med två sammanställningar av myndigheternas enskilda rapportering avseende resultat och aktiviteter som återfinns i bilaga 1 och 2.

Terminologi

De rapporterade myndigheterna använder olika benämningar för samma begrepp inom jämställdhetsområdet. I den sammanställda rapporten används benämningarna ”jämställdhetsperspektiv” respektive ”könsrelaterat våld” vilket syftar på samma sak som benämningarna ”genusperspektiv” och ”genderperspektiv” respektive ”genusbaserat våld” och ”könsbaserat våld”.

Sammanställning

2021 var ett år då globala spänningar tilltog och vi bevittnade stora bakslag för jämställdhetsfrågor globalt, regionalt och på landnivå. En avgörande händelse var talibanernas maktövertagande i Afghanistan i augusti 2021, som inte bara ändrade förutsättningarna för utvecklingssamarbetet utan påverkade arbetet med kvinnor, fred och säkerhetsagendan (WPS-agendan) negativt. Talibanernas återkomst till makten har inneburit att kvinnors och flickors rättigheter, möjligheter till politiskt deltagande och inflytande har begränsats väsentligt. Flera av myndigheternas partnerorganisationer har behövt ställa om för att jobba på mer lokal nivå eller i exil och Sida rapporterar att insatser till afghanska civilsamhällesorganisationer som

¹ Fokusländerna i handlingsplanen är: Demokratiska Republiken Kongo, Liberia, Mali, Somalia, Afghanistan Myanmar, Bosnien-Hercegovina, Ukraina, Colombia, Irak, Palestina och Syrien. Därtill följs agendan för kvinnor, fred och säkerhet inom ramen för Cyperns fredsprocess.

bedrivit påverkansarbete för att lyfta kvinnors, ungas och minoriteters perspektiv har varit tvingade att avslutas.

Nästan samtliga myndigheter rapporterar fortsatta svårigheter och utmaningar till följd av Covid-19. Många framåtsyftande processer har avstannat och verksamhet har ställts in. Nedstängningar har ökat spänningar, våld och osäkerheten i handlingsplanens fokusländer. Domstolsverket rapporterar att just jämställdhetsarbetet lätt nedprioriteras när insatserna behövt hantera pandemin. De begränsade möjligheterna att ha svensk personal på plats i samarbetsländer, både på kort och på lång sikt, utgjorde alltså en utmaning under 2021. Åklagarmyndigheten rapporterar att attraktionskraften för utlandstjänster avtagit på grund av hemarbete och restriktioner och Kustbevakningen tvingades avvakta med att utstationera personal på grund av insatsrestriktioner. Kriminalvården har liksom föregående år inte genomfört några utbildningstillfällen eller riktade insatser på grund av nedstängningarna och Försvarmakten rapporterar att delar av projekt har behövt ställas in eller flyttas. Sida rapporterar att i länder med stora säkerhetsutmaningar har utvecklingssamarbetet saktats ned, fått ställa om och möjligheterna att genomföra uppföljningar minskat.

Liksom under 2020 genomfördes mycket verksamhet digitalt. Det mesta fungerade bra och har ibland inneburit nya möjligheter för deltagande, men det fanns en del begränsningar. När det specifikt gäller deltagande och inflytande av kvinnor och unga rapporterar Sida att situationen var komplex. Å ena sidan ökade utsattheten och existerande maktstrukturer och orsaker till konflikter förstärktes, å andra sidan lyckades kvinno- och ungdomsorganisationer mobilisera och få inflytande genom online-plattformar och sociala medier för att driva på för exempelvis vapenvila och fredssamtal. Polismyndigheten lyfter svårigheten att etablera och upprätthålla förtroliga relationer mellan coacher och deltagare i utbildningsprogram som rör sexuellt och könsrelaterat våld, då det kräver tillit som var svårare att skapa på distans. Känsliga ämnen var svårare att hantera i digitalt format och diskussionerna blev ofta på ytligare nivå då det var svårare att följa upp deltagarnas reaktioner på distans. FBA lyfter att det digitala formatet begränsade möjligheten till lika deltagande, eftersom myndighetens samarbetspartners har olika digitala resurser och möjligheter.

Trots vissa utmaningar har myndigheterna fortsatt bedriva verksamhet för att främja kvinnors deltagande, stärka skyddet för kvinnor och främja ett

jämställdhetsperspektiv inom fred och –säkerhetsarbetet, ibland genom modifieringar medan annan verksamhet kunnat genomföras digitalt. Tabellen nedan visar myndigheternas och UD:s totala särredovisade utfall för arbetet med handlingsplanen 2019 – 2021. Det visar att utfallet 2021 i stort var i linje med utfallet 2020 och något högre än 2019. Inte alla myndigheter har kunnat göra en särredovisning av sitt utfall.

<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>
1 025 664 207	1 170 410 517	1 121 315 360

Nedan följer en sammanfattning av några av de resultat som rapporterats under varje prioriterat tematiskt område i handlingsplanen för verksamhetsåret 2021.

Prioritering 4.1. Inkluderande fredsprocesser och fredsbyggande: synliggöra och stärka kvinnors inflytande och meningsfulla deltagande i fredsprocesser och i freds- och statsbyggande

Ökad jämställdhet och representation av kvinnor i det breda fredsarbetet är en viktig tematisk prioritet som utmanas av globala bakslag i form av ökade hot mot kvinnorrättsförsvarare, inskränkningar i mötes- och yttrandefriheten och strikta pandemirestriktioner. Sida beskriver svårigheter att driva ett normativt förändringsarbete för kvinnors deltagande i processer om fred och säkerhet, då dessa ofta kännetecknas av en svag eller icke-existerande rättighetsagenda. Fastän antalet konflikter ökade på den afrikanska kontinenten, och därmed även arbetet med konfliktlösning, utsågs ingen kvinna till att leda någon av de viktigare medlingarna och förhandlingarna under 2021, och kvinnors deltagande i formella fredsprocesser förblir marginell.

Trots svårigheter driver myndigheterna omfattande verksamhet till stöd för kvinnors deltagande. Genom Sida utgår betydande stöd till multilaterala organisationer och fonder, exempelvis UN Women, UNDP, UNFPA Women Peace and Humanitarian Fund och EU Trust Fund. Stöd ges också

till civilsamhällets aktörer på global, regional och bilateral nivå. Sida har till exempel ett utarbetat stöd för arbete med framtagandet och genomförande av nationella handlingsplaner för kvinnor, fred och säkerhet i exempelvis Irak, Mali, Ukraina, Liberia, Somalia och i Palestina. Sådant stöd förmedlas också till en rad andra länder genom globalt stöd till UN Women, eftersom det bedöms som strategiskt relevant för ökat statligt ägarskap och för bredare genomslag.

Det kvinnliga medlingsnätverket har haft som uppgift att lyfta kvinnors medverkan i fredsprocesser. Inför 2021 gav Regeringskansliet efter en genomlysning FBA i uppdrag att utvidga existerande nätverk, inte minst för att bättre möta upp förfrågningar på kapacitetsbyggande insatser. Ett exempel på medlingsnätverkets engagemang är Mali, där FBA givit kapacitetsbyggande stöd i medling och förhandling till de kvinnor som inkluderats i kommittén för att överse genomförandet av fredsavtalet.

I liknande anda har Polismyndigheten stöttat ett nätverk för kvinnliga poliser i Serbien. Nätverket erbjuder karriärsstöd, kompetensutvecklingsinsatser och en plattform för erfarenhetsutbyte för kvinnor inom den serbiska polisorganisationen. Under året har nätverket drivit olika kommunikationssatsningar för att stärka kvinnors deltagande inom serbisk polis. I Ukraina har svenska åklagare påbörjat ett arbete för att öka andelen kvinnor i chefspositioner inom Åklagarmyndigheten i Lviv genom att bland annat se över kriterierna vid rekrytering. Genom att förse kvinnor i Irak med EOD²-utbildning, har MSB bidragit konkret till att öka kapaciteten och kunskapen hos kvinnor inom min- och ammunitionsröjning och ökat förutsättningarna för deras deltagande i beslutsprocesserna.

På lokal nivå i Somalia har Sida bidragit till att kvinnliga fredskommittéer som länkar upp mot den formella medlingsprocessen etablerats. Genom dessa fredskommittéer har kvinnor bidragit till att skapa medborgerligt stöd för medlingsprocessen som breddat deltagandet i de initiativ som traditionellt leds av de äldste. Detta har i sin tur bidragit till att minska spänningar och konflikter. I Somalia arbetar FBA med både statliga och icke-statliga aktörer för att stärka jämställdhet i valarbetet, med ett särskilt fokus på kvinnors deltagande. Inför och under det lokala valet i Puntland gjordes en jämställdhetsanalys av valprocessen som tydligt pekade på att de

² Explosive Ordnance Disposal (EOD)

sammantagna ansträngningarna lett till resultat; 26% kvinnor valdes in på lokal nivå.

Både Sida och FBA konstaterar att det finns en stor risk att insatser inom detta målområde tenderar att begränsas till kapacitetsstärkande av kvinnor. På ett strategiskt plan kan en sådan prioritering ifrågasättas eftersom det inte finns belägg för att kvinnor har större kunskapsluckor än de män som har en plats i fredsprocesser eller att utbildning i relevanta ämnen skulle ge dem en plats vid förhandlingsbordet. I många situationer vet vi att de utmaningar som kvinnor möter inte främst beror på bristande kapacitet utan på grund av begränsad tillgång till arenor för makt och beslutsfattande. Sida bedömer det därför vara mer strategiskt att bidra till påverkansarbete för att öka kvinnors deltagande i den formella fredsprocessen samt att inkludera män i detta arbete. FBA drar lärdomen att stöd till kvinnor som är fredsaktörer är värdefullt på individnivå, men att kompletterande åtgärder krävs för att ändra ojämställda maktstrukturer. För att bidra till en möjliggörande miljö för kvinnors lika deltagande och integreringen av ett jämställdhetsperspektiv satsar FBA framåt på att säkerställa att allt förändringsarbete lägger större fokus på ansvarsbärare.

Genom sina utsända har de svenska myndigheterna möjlighet att påverka könsbalansen i de internationella freds- och säkerhetsinsatserna. Kriminalvården fått in fler kvinnor i sin resursbas, vilket resulterat i en större andel utsända kvinnor, även till högriskområden. FBA bidrar också till en bättre könsbalans genom att sekundera fler kvinnor än män till organisationer där män vanligtvis är överrepresenterade. Polismyndigheten har fortfarande svårt att attrahera kvinnor till sin utlandsstyrka, särskilt till ledarskapspositioner, men planerar riktade insatser för att få fler kvinnor att söka utlandstjänst. Försvarsmakten har bidragit med en viljeriktning inom ramen för myndighetens arbete med Frivilliga Försvarsorganisationer (FFO) om att eftersträva ett mångfaldigt engagemang (t ex utifrån ålder och kön), vilket har styrt myndighetens strategiska inriktning, verksamhetsplan samt verksamhetsuppdrag.

Prioritering 4.2. Konfliktförebyggande: inkludera kvinnor och män för att motverka strukturella grundorsaker till konflikt och våld

Forskning visar på ett tydligt samband mellan jämställdhet och mer fredliga samhällen. Att anlägga ett jämställdhetsperspektiv som bidrar till att kvinnors, mäns, flickors och pojkars olika säkerhetsbehov uppfylls är därför

viktigt för att förebygga motsättningar och stävja konflikter. Fokus för det svenska biståndet, genom Sida, har varit en konsekvent jämställdhetsintegrering i samtliga insatser i kombination med stöd riktat till organisationer och nätverk som har kvinnors rättigheter, ekonomisk utveckling och jämställdhet som huvudmål. Det direkta stödet har varit fokuserat på att stärka organisationernas kapacitet att arbeta långsiktigt och strategiskt och därför har resultaten ofta varit kopplade till långsiktiga åtaganden för att förebygga konflikt. En stor del av stödet under detta målområde har gått till civila samhället och kvinnorrättsorganisationer på lokal och nationell nivå.

Stora delar av Polismyndighetens internationella verksamhet har under 2021 fokuserat på polisreform och uppbyggnad av demokratiska polisorganisationer som kan tillgodose hela befolkningens säkerhet och trygghet. Försvarmaktens Nordic Center for Gender in Military Operations (NCGM) samarbetar med Nato för att det förebyggande arbetet mot radikaliserings och våldsbejakande extremism ska beakta jämställdhetsaspekter och MSB integrerar systematiskt ett jämställdhetsperspektiv i projektet *Prevention, Preparedness and Response to natural and man-made disasters in the eastern partnership* som syftar till att stärka Armeniens, Azerbajdzjans, Belarus, Georgiens, Moldaviens och Ukrainas krishanteringsförmåga och kapacitet att ta hänsyn till både män och kvinnors olika behov och således stärka hela befolkningens resiliens vid kris.

Även FBA och Sida arbetar för att freds- och säkerhetsarbetet adresserar genus specifika orsaker till konflikt. Flera av Sidas samarbetspartner har utvecklat analysverktyg som kartlägger grundorsaker till konflikt och hur dessa relaterar till föreställningar om kön. Med stöd från Sida har *Women's International League for Peace and Freedom* (WILPF) utvecklat en guide för feministisk politisk-ekonomisk analys som sätter maktstrukturer och ojämlikheter i centrum för att förstå underliggande orsaker till krig och konflikt. Den kompletterar den traditionella konfliktanalysen med ett jämställdhetsperspektiv som fokuserar på en jämställd och rättvis fördelning av makt och resurser. Under 2021 användes verktyget i olika projekt i Ukraina, Libanon och Zimbabwe. På liknande sätt har FBA:s program i Liberia '*Conflict Prevention Leadership Program*' (CPLP) förmedlat kunskap om män och kvinnors olika behov, roller och perspektiv i konfliktlösning och försoning.

Coronapandemin har bidragit till ökad matosäkerhet och arbetslöshet, vilket i vissa fall inneburit en grogrund för konflikter och ökade våldsamheter mellan olika samhällsgrupper. Sida rapporterar ökad kriminell aktivitet i många konfliktkontexter och redan tidigt under pandemin stod det klart att det könsrelaterade våldet i hemmet var på uppgång. Som svar har Sida bl.a. arbetat med sociokulturella könsnormer på olika sätt. Ett exempel är från Demokratiska Republiken Kongo där International Alert driver ett projekt som främjar dialog med män vars fruar arbetar inom småskalig handel. Projektet har lett till minskat våld mot kvinnor i hemmet, vilket ökat deras roll och egenmakt både i hemmet och i samhället. I Somalia har stödgrupper bildats för att främja en mer likvärdig fördelning av omsorgs- och hushållssysslor mellan manliga och kvinnliga hushållsmedlemmar. Ett resultat är att arbetsbördan för ammande mödrar minskat och mäns och pojkars delaktighet i beslutsfattande som rör familjens hälsa ökat. I förlängningen är det önskade resultatet att minska konflikter inom familjen.

Prioritering 4.3. Stärkt skydd av kvinnor och flickor: från alla typer av våld i samband med och efter väpnad konflikt

Ökat våld mot kvinnor påverkar inte bara kvinnors möjlighet att delta i samhället, utan även samhällets övergripande konfliktodynamiker. Därför är skydd från alla typer av våld och övergrepp mot kvinnor grundläggande för att uppnå fredliga jämställda samhällen. Behovet av insatser mot könsrelaterat våld har varit rekordstora under 2021 med anledning av utdragna konflikter i Syrien, Demokratiska Republiken Kongo och Irak som normaliserat det könsrelaterade våldet och på grund av coronapandemin. Våldet har ökat i takt med att hushållens inkomster minskat och nedstängningar begränsat mobiliteten. Rapporteringen handlar om ökad trafficking, barn- och tvångsäktenskap samt att flickors och kvinnors hälsa fått stå tillbaka då vården behövt prioritera covidvården. Nedstängningar har gjort att kvinnor, flickor och pojkar som lever med en våldsam manlig familjemedlem har varit instängda utan möjligheter att söka hjälp utifrån.

För att möta det enorma behovet av att både förebygga och hantera könsrelaterat våld har Sida därför verkat brett med att stärka skydd av kvinnor och flickor från alla typer av våld i samband med och efter väpnad konflikt, till exempel genom att motverka straffrihet för könsrelaterat, inklusive konfliktrelaterat, sexuellt våld. Sidans stöd, framför allt genom multilaterala organisationer som UN Women och UNFPA, har bidragit till positiva normativa och institutionella förändringar men också till förbättrad

tillgång till service och rättshjälp för drabbade kvinnor. Sida har även en lång tradition av att stödja sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) och jämställdhet. I detta sammanhang har Sverige en särskild roll vad gäller att ge stöd och driva dialog, ett arbete som allt oftare drivs i motvind. Såväl regionalt som nationellt är UNFPA en viktig samarbetspartner i arbetet med att stärka kapaciteten för att motverka och förebygga könsrelaterat våld, integrerat med stöd till SRHR-tjänster. Detta inkluderar exempelvis även påverkansarbete samt expert- och kapacitetsstöd i framtagandet av ny lagstiftning för att uppnå ett mer omfattande institutionellt skydds nät. Sådant arbete har under 2021 bedrivits i t.ex. Bosnien och Hercegovina, Palestina, Somalia, Ukraina, Demokratiska Republiken Kongo, Liberia och Irak.

MSB har under 2021 haft 12 experter på könsrelaterat våld och sexuellt utnyttjande utsända till olika FN-missioner, vilket är det högsta antalet någonsin. I Demokratiska Republiken Kongo har Sidas partner MADRE arbetat med *Female Solidarity for Integrated Peace and Development (SOFEPADI)* för att bevaka omfattningen av våld i hemmet, öka tillgången till stöd och säkra ett större ansvarsutkrävande för överlevande.

Civilsamhällesorganisationer har bl.a. utbildats i att dokumentera fall av våld i hemmet och att, baserat på denna dokumentation, förespråka ökat rättsligt skydd för överlevande. I Afghanistan bidrog Sida till att kvinnor fått ökad tillgång till skyddat boende, familjerådgivning, medling, juridisk och psykologisk rådgivning samt till undervisning av hundratals kvinnor som utsatts för våld i hemmet.

Polisen har en central roll i att stärka skyddsmekanismer för kvinnor och flickor. Under 2021 har Polismyndigheten fortsatt att arbeta brett med insatser mot sexuellt och könsrelaterat våld, såväl inom ramen för Polisens utlandsstyrka som inom det internationella utvecklingssamarbetet. Polismyndigheten har bidragit med personal till två specialiserade polisteam (SPT) som arbetar mot könsrelaterat våld för FN i Centralafrikanska republiken och Demokratiska Republiken Kongo. Teamen har utbildat såväl det lokala rättsväsendet som FN-kollegor i metoder för att förebygga och motverka sexuellt och könsrelaterat våld.

I Demokratiska Republiken Kongo har lokal polis engagerats i olika former av uppsökandeverksamhet för att bygga förtroende i arbetet med att motverka sexuellt och könsrelaterat våld.

I Ukraina och Kosovo har Polismyndighetens utsända till EU:s civila insatser inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP) bidragit till att kartlägga och följa upp våld i hemmet och i FN-insatsen UNITAD Irak har en utredare från Polismyndigheten arbetat med att utreda Da'esh/ISIL:s övergrepp mot yazidiska kvinnor. Inför det nationella valet i Somalia stöttade FBA under 2021 tillsammans med FN så kallade "Women's Situation Desks" (WSD) i syfte att förbättra säkerheten för både kvinnor och män. Myndigheten utbildade totalt 50 poliser som skulle bemanna deskarna innan, under och efter valet. En annan del av arbetet mot våld mot kvinnor handlar om att råda bot på straffriheten. Våld mot kvinnor är omgärdat av stigma som hindrar flickor och kvinnor att ens anmäla dessa brott. Sida har under året gett ett brett stöd för ny lagstiftning och genom *Joint Justice Programme* i Somalia har en SGBV³-enhet skapats på justitieministerns kontor för att specifikt leda åtal och skapa medvetenhet.

Sist men inte minst har Försvarsmakten lett utvecklingen av en Natokurs om sexuellt utnyttjande och övergrepp som begås av egna trupper mot den lokala befolkningen.

Prioritering 4.4. Ledarskap och expertis: stärkt jämställdhetsperspektiv och expertis i arbetet för fred och säkerhet

Flera myndigheter arbetar aktivt för att genomgående institutionalisera tillämpningen av ett jämställdhetsperspektiv i all verksamhet. Stor kraft läggs på det interna arbetet. Totalförsvarets forskningsinstitut har fortsatt arbetet för att få in ett jämställdhetsperspektiv och kvinnor, fred och säkerhet i verksamhetsplanering, forskningsuppdrag samt i arbetet med likabehandling. Man kräver också att forskare rutinmässigt redovisar på vilket sätt jämställdhetsperspektivet är relevant i forskningsverksamhetens innehåll. Domstolsverket har infört en sektion i rapporteringsmallarna där de utsända rapporterar på kvinnors och flickors situation samt hur de arbetat med ett jämställdhetsperspektiv. Ett jämställdhetsperspektiv ökar möjligheterna att mer detaljerat beskriva hur män och kvinnor påverkas olika av allvarliga samhällsstörningar eller väpnad konflikt, vilket ger en fördjupad analys. Försvarsmaktens NCGM har därför vidareutvecklat Natos konfliktanalysmodell för att underlätta ett jämställdhetsperspektiv i bedömningen av civilläget i operationsområden. Även Sida har gjort en ambitionshöjning med en ny plan för jämställdhetsintegrering, där kvinnor,

³ Sexual and Gender-Based Violence

fred och säkerhet fått ökad synlighet. Planen har tydliggjort styrningen, möjliggjort en förbättrad dialog om jämställdhet, utökat metod- och rådgivarstöd i strategirapporteringen, stärkt interna rutiner samt ökat medlen för insatser med jämställdhet som huvudsyfte.

Flera myndigheter betonar att jämställdhetsexpertis är nödvändig för att driva såväl arbetet med jämställdhetsintegrering som jämställdhetsspecifika insatser. MSB lyfter jämställdhetsrådgivare som helt avgörande för att nå resultat och att det visat sig effektivt för kontinuitet, lärande och merutnyttjande mellan insatserna att låta anställda jämställdhetsrådgivare stötta ett flertal insatser. MSB stärker upp sin jämställdhetsexpertis med jämställdhetskunniga handläggare samt fokuspunkter inom myndighetens olika verksamhetsgrenar. På liknande sätt driver FBA sitt interna nätverk av genusfokuspunkter (GFP) med fyra årliga nätverksträffar, en bollplanksfunktion för utsedda GFP:s samt två chefsmöten med fokus på jämställdhetsintegrering.

En central del av Sveriges bidrag till implementeringen av handlingsplanen för kvinnor, fred och säkerhet utgörs av den expertis som myndigheterna bidrar med till internationella fredsfrämjande insatser. Denna expertis består av jämställdhetsexperter och av experter inom andra tematiska områden. Flertalet myndigheter rapporterar en ökad efterfrågan från samarbetspartners på personalbidrag med jämställdhetsexpertis. MSB har sekunderat rekordmånga experter inom jämställdhet och könsrelaterat våld under rapporteringsperioden och FBA har sekunderat åtta jämställdhetsexperter till EU, OSSE och FN under 2021 (sju kvinnor och en man) och Polismyndigheten har sänt ut sammanlagt åtta poliser (sex kvinnor och två män) till två specialiserade polisteam (SPT) i Centralafrikanska republiken och Demokratiska republiken Kongo för att stötta lokala myndigheter i deras arbete för att förebygga sexuellt och könsrelaterat våld.

För att samtliga utsända experter ska kunna bidra till kvinnor, fred och säkerhetsarbetet inom ramen för sina respektive uppdrag genomför alla myndigheter insatsförberedande utbildningar innan utresa. Ett exempel är Domstolsverkets utsändandedag som inkluderar en genomgång av FN:s, EU:s och Sveriges ramverk för kvinnor, fred och säkerhet samt vad den feministiska utrikespolitiken går ut på. Experterna får också information om kvinnors och flickors situation på utstationeringsorten, samt vad jämställdhetsarbete kan innebära i praktiken och vad de särskilt ska tänka på.

Därtill uppmanas de att göra Sveriges Domstolars e-utbildning om jämställdhetsintegrering. Även Kustbevakningen säkerställer att den personal som åker på utlandsuppdrag får utbildning om WPS-agendan, inklusive den nationella handlingsplanen. Den missionsförberedande utbildningen har under 2021 getts till de som deltagit i de två utlandsoperationerna och till de tjänstemän som rekryterats för att under 2021 ingå i Europeiska unionens stående styrka för gränskontroll. De senare kommer även att återkommande rapportera observationer och erfarenheter inklusive jämställdhetsaspekter från den Europeiska unionens operativa verksamhet. Investeringen i de utsända ger utväxling. Flera av Polismyndighetens utsända har antagit rollen som GFP i sina insatser. En av dem ingår numera i den Gender Working Group som ska ta fram en ny jämställdhetsstrategi för OSSE i Skopje. Även Domstolsverkets sekunderade till EUAM Ukraina⁴ har i sin roll som chef för insatsens rättsstatskomponent bidragit till att utveckla komponentens inom jämställdhetsarbete. Bland annat har han sett till att det ska finnas med ett avsnitt om jämställdhetsintegrering i varje projekt som komponenten bedriver.

Myndigheterna stödjer också sina internationella partners med omfattande kapacitetsutveckling. På strategisk nivå leder Sida givargruppen för jämställdhet i Demokratiska Republiken Kongo och i Mali leder Sverige tillsammans med UN Women en dialoggrupp som verkar för att horisontellt integrera ett jämställdhetsperspektiv oavsett sektor. FBA har under många år stöttat enskilda civila insatser inom ramen för EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP) med att institutionalisera arbetet med jämställdhet. Sedan ett år tillbaka är stödet centraliserat genom kontoret för Civilian Planning Conduct and Capability (CPCC) med fokus på att standardisera utbildning och arbetssätt för alla GSFP-insatser GFP:s och jämställdhetsrådgivare. Som en del av denna ansats genomfördes en 12-veckors digital specialiseringskurs för alla jämställdhetsrådgivarna och två kurser för genusfokalpunkter från olika GSFP-insatser. Utbildningsinsatserna för GFP:s fortsätter under 2022 och kommer att kompletteras med utveckling av standardiserade introduktionspaket. FBA har även utbildat försoningskommittéerna i norra Irak i jämställdhetsintegrering och i Colombia stödjer FBA

⁴ European Union Advisory Mission for Civilian Security Sector Reform in Ukraine.

Krigsförbrytartribunalen JEP⁵ att utveckla hållbara interna strukturer och verktyg för att arbeta jämställt.

Ledarskapet är centralt för att institutionalisera ett jämställdhetsperspektiv och flera myndigheter rapporterar utökade satsningar för att stärka chefers förmåga att driva ett framgångsrikt jämställdhetsarbete inom fred- och säkerhetssektorn. Försvarsmakten har genomfört en ambitionshöjning avseende utbildningsinsatsen Jämställdhetsintegrering för högre chefer. Tidigare riktades programmet enbart till chefer på generalsnivå, men från och med 2021 omfattar utbildningen även överstenivå. Därtill har antalet kurser och kursplatser utökats. Ett annat exempel är FBA:s operationalisering av ramverket för *Gender Responsive Leadership* (GRL), på svenska att leda för jämställdhet, som togs fram 2020. Under 2021 har tre GRL-program genomförts för ca 50 seniora chefer i FN och OSSE. Cheferna vittnar om stärkt förmåga att genomgående beakta och adressera ojämställdhet och att de har fått kunskap, självförtroende och verktyg att sätta prioriteringar och omsätta dessa till konkret handling.

Polismyndighetens utvecklingssamarbete med Colombia och Serbien omfattar också ledarskapsutveckling med jämställdhetsinriktning. I Serbien har ett tredje Gendercoach-program för serbiska polischefer genomförts, vilket resulterat i att serbiska polischefer aktivt förespråkat jämställdhetsintegrering och ett mer jämställt och inkluderande arbetssätt inom sina organisationer. I Colombia har Polismyndigheten stöttat en utbildningsserie för den strategiska ledarskapsnivån inom colombiansk polis i syfte att ge chefer förståelse och verktyg för att kunna integrera ett jämställdhetsperspektiv i strategiskt beslutsfattande. Sammanlagt 100 colombianska poliser har deltagit i utbildningen under 2021.

Vid Försvarshögskolan utbildas nuvarande, kommande och framtida ledare och nyckelpersoner inom säkerhetssektorn. Ett jämställdhetsperspektiv integreras genomgående i all utbildning och forskning med målsättningen att öka dessa ledares förmåga att tillämpa ett jämställdhetsperspektiv. Under 2021 har högskolans forskning inom kvinnor, fred och säkerhet utvecklats genom en stärkt forskningsmiljö samt genom fortsatt tilldelning av forskningsmedel inom området. En biträdande lektor har kvinnor, fred och säkerhet som sitt huvudsakliga forskningsområde och sedan 2018 finns även

⁵ Jurisdicción Especial para la Paz (JEP), den Särskilda Tribunalen för övergångsrättvisa.

en professur och en forskarstuderande inom området kvinnor, fred och säkerhet.

Slutligen arbetar flera myndigheter med att utveckla kunskapsbasen inom kvinnor, fred och säkerhet. Försvarmakten har via NCGM fortsatt sitt arbete med publikationen ”Whose security?”, som ska redovisa erfarenheter av hur militära aktörer jämställdhetsintegrerar verksamhet på strategisk och operativ nivå. Förvarshögskolan rapporterar fortsatt tilldelning av forskningsmedel på området genom ett särskilt forskningsprogram som ska öka kunskapen om kvinnors roll i konflikter och fredsprocesser samt jämställdhetsperspektiv i militära organisationer, operationer och konfliktlösning. Förvarshögskolan satsar dessutom på att skapa en internationellt ledande forskningsmiljö som ska stå för kunskapsuppbyggnad inom kvinnor, fred och säkerhet. Totalförsvarets forskningsinstitut har under året avrapporterat fyra studier med bäring på kvinnor, fred och säkerhet: 1) en som undersökt Försvarmaktens processer för karriärutveckling av arméns officerare och befordringar; 2) en som analyserat Försvarmaktens erfarenheter från implementering av WPS-agendan i internationella insatser; 3) en som tittat på hur Försvarmaktens skolor och förband integrerar civilläget och genomför civillägesbedömning i utbildningar respektive övningar och 4) en om potentiella könsskillnader i försvarsvilja som finansierats av MSB.